

Til Landbruksdirektoratet
Referansenr.: 24/83178 - 25

Dato: 27/03/2026

HØRINGSINNSPILL

Innspill til prøveordning om teigbasert tilskudd mv.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag takker for muligheten til å gi innspill på endring i forskrift om prøveordning om teigbasert tilskudd mv.

Behov for å utvikle bedre arealtilskudd for norsk jordbruk

NBS har vært pådriver for et teigbasert tilskuddssystem som baserer seg på tilgjengelig kartdata. På lengre sikt må målet være at dagens sonebaserte arealtilskudd endres til tilskuddssatser beregnet på teignivå. Ved hjelp av digitale kart og andre relevante data kan arealtilskuddene kompensere for teigstørrelse, utforming, bratthet, klimasoner og jordsmonn m.m.

Det ligger stort utnyttet potensiale i å benytte digitale kartdata til å fordele tilskudd i jordbruket, og utviklingen av kartdata går fort og framover. Dagens arealtilskudd fanger i for liten grad opp forskjeller i de faktiske dyrkingsforholdene og kompenserer ikke for driftsulemper og variasjoner innenfor soner. Det er derfor behov for et styrkede verktøy som kan bidra til bedre arealutnyttelse og ressursutnyttelse for å nå mål om økt sjølforsyning. Selv om produktiviteten på mindre og mer tungdrevne skifter er lavere, er verdien av å utnytte den begrensede ressursen som matjord stor, for matsikkerhet, beredskap og for klimatilpasning gjennom spredt jordbruksproduksjon i hele landet.

Det er stort behov for å styrke koblingen av kartdata og systemer for tilskuddsutmåling i landbruket. Kartbaserte tilskuddssystemer bør være en prioritering for all annen utvikling av systemer i den offentlige forvaltningen av landbruket.

Behov for teigbaserte tilskudd for norsk jordbruk

Det er nødvendig å i større grad basere tilskudd til jordbruket på arealressurser, og tilpasse tilskuddene til teiger som har større driftsulemper. Driftsulemper hindrer videreutvikling av jordbruket, og det haster å få på plass ordninger som kan bidra til økt bruk av norsk jord og egne arealer. Det ligger stort potensiale i å åpne for enkle ordninger for tilskudd til mindre skifter. Det finnes omtrent 200.000 teiger under 5 dekar i Norge ifølge en rapport fra partssammensatt arbeidsgruppe som utredet et driftsvansketilskudd i 2018. Dette er jordbruksområder vi ikke har råd til at går ut av produksjon.

Formålet med et teigbasert arealtilskudd er – i tillegg til å øke sjølforsyninga – å få et arealtilskudd som er mer rettferdig mht. arbeidsmengden ved å drive ulike arealer. Faktorer som bør kunne vurderes ved hver enkelt teig er størrelse, bratthet, landsdel, høyde over havet og nedbørsmengde. Andre forhold som påvirker produksjonsforholdene og som bør inn i dette kartsystemet fram i tid er f.eks.: jord ut av drift, jordsmonn, RMP, kulturminner og naturverdier.

Godt datagrunnlag på teignivå vil også forenkle en rekke andre arbeidsprosesser mellom myndigheter og jordbruk. For eksempel vil arbeid knyttet til avlingserstatning og arealplanlegging i kommuner og fylkeskommuner kunne forenkles. Det bør også etterstrebes at digitale leiekontrakter knyttes opp mot dette kartgrunnlaget.

Videreutvikling av prosjektet

NBS ser stor verdi av et prosjekt for utprøving av teigbaserte tilskudd. På lengre sikt bør en utprøving av teigbasert tilskudd med en prøveordning i utvalgte kommuner i Nord-Norge utvides til flere områder som Aremark, Hadeland eller Bjerkheim. I disse områdene er det mange små skifter og flere bønder med insentiv til å utnytte et teigbasert tilskudd.

Evaluering av dagens ordning

I evalueringen fra Landbruksdirektoratet etter første året med gjennomføring av prøveprosjekt for et teigbasert tilskudd i Nord-Norge, ble Landbruksdirektoratets vurdering at prøveprosjektet ikke har bidratt til gode systemer for teigbasert tilskudd, da det innenfor rammene for prosjektet ikke har vært hverken tid eller penger til å utvikle et eget fagsystem for dette formålet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har forståelse for at ressursene som prosjektet fikk innvilget ikke ga grunnlag for å utvikle et system som hadde overføringsverdi, selv om det var innspillet vi ga på forhånd som burde ligget til grunn for intensjonen med prosjektet.

Ifølge Landbruksdirektoratet har det heller ikke vært anledning til å prøve ut kartbasert søknad i prøveprosjektet. De konkluderer med at dette har svekket nytten og innsikten prøveordningen har gitt i hvordan man kan lage gode systemer for teigbasert tilskudd. Poenget med et teigbasert tilskudd må være å koble det til et kartbasert system for å utnytte kartdata til tilskuddsutmåling. Dette ønsker Norsk Bonde- og Småbrukarlag at skal være intensjonen på sikt.

Endring i forskrift

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslag til endring i forskrift med formuleringer som ikke tidfester tilskuddsordningen for prøveprosjektet i Nord-Norge, med hensikt å tilpasse forskriften til at prosjektet er videreført i 2026.

Det er stort og uutnyttet potensial i eksisterende kartdata og i muligheter for å samle nyttig data basert på ulike kartleggingsmetoder og prosesser. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsker at det settes ambisjoner for framgang på dette området i nærmeste framtid.

Med vennlig hilsen,

Anders Bakke Klemoen, Generalsekretær

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Elektronisk godkjent, uten underskrift